

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Ekonomická pomoc České republiky a Evropské unie rozvojovým zemím
Economic aid from the Czech Republic and European Union to the developing
countries

Katarína Háľková

Cheb 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

„Ekonomická pomoc České republiky a Evropské unie rozvojovým zemím“

Vypracovala samostatně pod dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii

V Chebu, dne 3. května 2013

.....

Podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ing. Haně Kunešové, která je vedoucí mé bakalářské práce, za čas, rady a doporučení, která mi věnovala při zpracování této práce.

Obsah:

<u>ÚVOD.....</u>	<u>7</u>
<u>1 ČLENĚNÍ ROZVOJOVÝCH ZEMÍ .....</u>	<u>9</u>
1.1 HRUBÝ NÁRODNÍ DŮCHOD (GROSS NATIONAL INCOME – GNI).....	9
1.2 INDEX LIDSKÉHO ROZVOJE (HUMAN DEVELOPMENT INDEX – HDI).....	10
<u>2 LEGISLATIVA .....</u>	<u>12</u>
2.1 ČESKÁ REPUBLIKA	12
2.2 EVROPSKÁ UNIE	13
<u>3 EKONOMICKÁ POMOC ČESKÉ REPUBLIKY .....</u>	<u>16</u>
3.1 ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE.....	16
3.2 FORMY ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE	18
3.2.1 DVOUSTRANNÁ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE	18
3.2.2 MNOHOSTRANNÁ SPOLUPRÁCE.....	27
3.3 MODALITY ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE ČR (MOŽNÉ ZPŮSOBY)	30
3.3.1 DVOUSTRANNÉ ROZVOJOVÉ PROJEKTY	30
3.3.2 TROJSTRANNÉ ROZVOJOVÉ PROJEKTY	31
<u>4 EKONOMICKÁ POMOC EVROPSKÉ UNIE .....</u>	<u>34</u>
4.1 ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE	34
4.2 HUMANITÁRNÍ POMOC	35
<u>5 FINANČNÍ RÁMEC .....</u>	<u>37</u>
5.1 ČESKÁ REPUBLIKA	37
5.2 EVROPSKÁ UNIE	39
5.3 ROZBOR FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ POSKYTNUTÝCH ČESKOU REPUBLIKOU	40

5.4	ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE DLE PRIORITYCH ZEMÍ S PROGRAMEM SPOLUPRÁCE ..	41
	.....	
5.4.1	AFGHÁNISTÁN	41
5.4.2	BOSNA A HERCEGOVINA	42
5.4.3	ETIOPIE	43
5.4.4	MOLDAVSKO	44
5.4.5	MONGOLSKO	46
6	<u>ZÁVĚR.....</u>	49
7	<u>SEZNAM TABULEK .....</u>	51
8	<u>SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....</u>	52
9	<u>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY .....</u>	54
	PUBLIKACE	54
	ELEKTRONICKÉ ZDROJE	54

Úvod

První impuls k vytvoření bakalářské práce na téma z oblasti rozvojové spolupráce jsem získala již v prvním ročníku na vysoké škole při studiu předmětu Světová ekonomika. Velmi mne tehdy zaujal celosvětový problém s rozvojovými zeměmi. Bylo pro mne tehdy velmi zajímavé kolik lidí a zemí světa se snaží těm méně rozvinutým zemím pomoci a v jakých všech formách tato pomoc existuje. Již tehdy mi bylo jasné, že poskytování ekonomické pomoci je problém každého z nás, jelikož patříme do nějakého celku, který rozvojovou problematiku řeší a nemělo by nám být lhostejné, jak jsou na tom jiní lidé jinde na této planetě. Když tedy na konci druhého ročníku bylo nutné si vybrat téma bakalářské práce, rozhodla jsem se, vybrat si téma zaměřené tímto směrem.

Na celém světě existuje mnoho organizací, ať už vládních, nevládních, národních nebo mezinárodních, poskytujících nějakou formu ekonomické pomoci a to nejen rozvojovým zemím, ale třeba i zemím, ve kterých se stala nějaká živelná pohroma a nepatří do kategorie rozvojových zemí. Taková pomoc se pak nazývá humanitární pomoc. Ale o tom až dále.

Česká republika je členem několika organizací, společností, nebo uskupení poskytujících ekonomickou pomoc. A v této práci se zaměřím na ujasnění specifikování toho, do kterých organizací, společností nebo uskupení patří Česká republika a jaká je vlastně forma pomoci České republiky těmto organizacím. Samozřejmě zde bude definován pojem rozvojová spolupráce a humanitární pomoc, které jsou podle mého názoru hlavní součástí ekonomické pomoci.

Cílem této práce je charakterizovat jakým způsobem nebo jakými formami se na poskytování ekonomické, přesněji rozvojové spolupráci, podílí Česká republika a jakým způsobem Evropská unie. A na základě těchto zjištěných informací pak bude následovat zhodnocení účinnosti a významu rozvojové spolupráce poskytované Českou republikou. Kromě charakteristiky rozvojové spolupráce a formy způsobu poskytování, zde bude také definováno poskytování humanitární pomoci. V souvislosti s tím považuji za důležité také, ujasnění si, jakým způsobem je rozvojová spolupráce a humanitární pomoc chráněna zákonem a jinými smluvními dokumenty. A to nejen na úrovni České republiky ale také na úrovni Evropské unie. Dále bude také zjištěno, jaký objem finančních prostředků a z jakých zdrojů byl vynaložen na realizování rozvojové

spolupráce a humanitární pomoc v roce 2001 Českou republikou. Na vybrané skupině zemí pak budou uvedeny jednotlivé projekty, které v nich byly provedeny v určitém časovém období.

Pro zjištění potřebných údajů bude nutné pracovat především s internetovými zdroji. A to jak s těmi psanými v českém jazyce tak s těmi psanými například v anglickém jazyce. Hlavním zdrojem informací bude portál Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Z cizojazyčných zdrojů se zaměřím hlavně na portál Worldbank a United Nations Development Programme.

1 Členění rozvojových zemí

V této kapitole bude uvedeno, dle jakých kritérií se budou členit rozvojové země v této práci. Uvedená kritéria budou podrobně charakterizována a bude vysvětleno, co přesně znamenají a z jakého pohledu na ně bude nahlíženo. Pro jejich lepší pochopení bude uveden příklad jejich použití.

Určit, která země je rozvojová a která už není, je velmi těžké. Ne každá země má stejné problémy. V některých je důvodem rozvojové spolupráce chudoba, jinde dlouhotrvající války nebo přírodní katastrofa. Proto se ve světě začala řešit otázka jak vlastně určit, které zemi se bude poskytovat rozvojová spolupráce a které už ne. Objevuje se mnoho způsobů jak rozdělit země světa na rozvinuté (ty co pomoc poskytují) a na rozvojové (ty co pomoc přijímají). Nejznámější a celoevropsky uznávané je hodnocení zemí podle indexu lidského rozvoje (Human Development Index - HDI), tento způsob dělení používá především Organizace spojených národů (OSN). Dalším způsobem třídění zemí je dělení podle hrubého národního důchodu na obyvatele a za sledovaný rok v určité zemi (HND), toto rozdělení používá především světová banka. V této práci budou pro dělení zemí světa používány dvě výše uvedené metody. Tyto budou blíže popsány v následujícím.

Pokud nebude uvedeno jinak, bude se při použití dělení dle indexu lidského rozvoje používat celý název, nebo jeho anglická zkratka (HDI). Při užití dělení dle hrubého národního důchodu bude používán celý název tohoto ukazatele, popřípadě jeho česká zkratka (HND).

1.1 Hrubý národní důchod (gross national income – GNI)

Dělení zemí dle hrubého národního důchodu (HND) na obyvatele a rok používá Světová banka. Tento ukazatel nahradil dříve používaný hrubý národní produkt (HDP). Pro výpočet tohoto ukazatele se používá takzvaná atlasová metoda, kdy je spočítán celkový národní důchod země a po té je vydělen počtem obyvatel té určité země. Ukazatel je nejdříve vypočítán v národní měně a pak je převeden na americké dolary.

Dané země, pro které je ukazatel vypočten, jsou rozděleny do čtyř skupin. Tyto skupiny jsou:

- Země s nízkým příjmem 0\$ - 1 025\$
- Země se střední úrovní příjmů 1 026\$ - 4 035\$
- Země s vyšším středním příjmem 4 036\$ - 12 475\$
- Země s vysokým příjmem 12 476\$ a více

Země, které patří do skupiny s nízkým a středním příjmem jsou Světovou bankou někdy označovány za rozvojové země (Worldbank, 2013e). Za nevýhodu u tohoto ukazatele bývá občas považováno, nezohledňování například sociálního, politického a environmentálního hlediska při jeho výpočtu.

Na prvním místě se v žebříčku HND v roce 2011 umístilo Norsko s hodnotou 88 890\$ HND za obyvatele a na posledním místě se nacházela Demokratická republika Kongo s hodnotou HND 190\$ HND na obyvatele (ukazatel nebyl pro rok 2011 dopočítán u všech zemí, pozice uvedených příkladů se tedy po dopočtení ukazatele u všech zemí může ještě změnit – poznámka autora). Hodnota HND pro Českou republiku činila v roce 2011 18 620\$ na obyvatele (Worldbank, 2013d).

1.2 Index lidského rozvoje (Human Development Index – HDI)

Index lidského rozvoje (Human Development Index – HDI) používá při dělení zemí Organizace spojených národů (OSN). Při výpočtu se používají různé mezinárodně srovnatelné údaje jako dosažená úroveň vzdělání, délka života a příjem v HND za obyvatele v porovnání parity kupní síly, na rozdíl od předchozího jmenovaného ukazatele, ve kterém se pro výpočet používá pouze národní důchod. Výsledkem je číslo mezi 1 a 0 zaokrouhlené na tři desetinná místa, přičemž čím vyšší je výsledné číslo, tím vyšší je úroveň lidského rozvoje ve zkoumané zemi. Země v žebříku HDI, který je každoročně zveřejněn ve Zprávě o lidském rozvoji (Human Development Report – HDR), jsou rozděleny do čtyř kategorií (Human Development Reports, 2013a):

- Země s velmi vysokým lidským rozvojem
- Země s vysokým lidským rozvojem
- Země se středním lidským rozvojem
- Země s nízkým lidským rozvojem

V žebříčku HDI jsou na prvním místě země s nejlepším HDI, tedy s nejvyšším vypočteným číslem – tedy indexem. V roce 2011 bylo touto zemí Norsko s hodnotou indexu 0,975. Čím dále se v žebříku pohybujeme, tím nižší čísla HDI jsou u daných zemí a tím nižší je úroveň lidského rozvoje. Dá se říci, že čím nižší má země HDI, tím dále se v žebříčku nachází. V žebříčku HDI se v roce 2011 nacházelo 187 zemí. Na posledním, tedy 187 místě se v roce 2011 nacházela Demokratická republika Kongo a hodnota jejího indexu činila 0,399. Obecně platí, že čím dále je země v žebříčku umístěna, tím hůře na tom je z pohledu lidského rozvoje (United Nations Development Reports, 2013).¹

---

¹ Uvedená data byla zveřejněna v roce 2011. Pro rok 2012 byl použit nový způsob výpočtu, a proto jsou data čerpána z archívu Worldbank.

2 Legislativa

2.1 Česká republika

Zahraniční rozvojová spolupráce v České republice je upravována jedním zákonem a jednou koncepcí (Česká republika se samozřejmě také účastní různých mezinárodních dohod – poznámka autora). Jedná se o Zákon č. 151/2010 o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí z roku 2010 a o Koncepci zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017.

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce Česká republika na období 2010 – 2017

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce Česká republika na období 2010 – 2017 (dále také KZRS) byla schválena vládou České republiky v roce 2010. Tato koncepce „*upravuje teritoriální i sektorové priority zahraniční rozvojové spolupráce*“ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2010, Koncepce ZRS ČR 2010 – 2017). KZRS určuje cíle a principy, formy a způsoby poskytování zahraniční rozvojové spolupráce. Důležitou informací pro tuto práci uvedenou v KZRS je uvedení prioritních zemí s programem spolupráce a sektorových priorit. Touto skupinou zemí v souvislosti s jejich sektorovými prioritami se bude tato práce nejvíce zabývat (Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010 - 2017, 2010).

Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí

Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci (dále také Zákon) vstoupil v platnost 1. července 2010. Tento zákon je výsledkem procesu transformace zahraniční rozvojové spolupráce ČR. O této transformaci bylo rozhodnuto v roce 2007 Vládou ČR. Cílem bylo sjednocení a zefektivnění již existujícího systému (businessinfo.cz, 2013d). V tomto zákoně byl jasně definován rozdíl mezi rozvojovou spoluprací a humanitární pomoci, bylo uvedeno jaké kompetence má Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (dále také MZV) a jaké má Ministerstvo vnitra České republiky. Česká rozvojová agentura byla označena jako agentura, která má

pomoci při plnění cílů zahraniční rozvojové spolupráce (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2010).

Kromě legislativních a koncepčních nařízeních existují a jsou vytvářeny programy spolupráce s prioritními zeměmi, dle kterých Česká republika postupuje při poskytování zahraniční rozvojové spolupráce. V těchto programech spolupráce jsou zohledněny sektorové priority a průřezové principy tak, jak to doporučuje KZRS. Pro poskytování vládních stipendií byla v roce 2012 vytvořena Strategie poskytování vládních rozvojových stipendií na období 2013 – 2018. V této strategii bude především důležité zaměřit se na vysílání českých pedagogů do rozvojových zemí (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012h). Kromě uvedené strategie existuje také Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání 2011 – 2015. Tento dokument byl vytvořen Ministerstvem zahraničních věcí České republiky ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky na doporučení mezinárodních organizací (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2011c). Dalším strategickým dokumentem vytvořeným v roce 2013 je Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR pro období 2013 – 2017. Tato strategie má za cíl podporovat správné používání prostředků určených na rozvojovou a humanitární pomoc zejména těch multilaterálních (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013h).

2.2 Evropská unie

Při poskytování rozvojové spolupráce Evropskou unií je zásadním dokumentem Evropský konsenzus o rozvoji, takzvané Rozvojové cíle tisíciletí a také Smlouva o fungování EU. Kromě těchto základních a zásadních dokumentů existuje i řada dalších nařízeních, koncepcí, dohod a směrnic upravujících zahraniční rozvojovou spolupráci Evropské unie. Jako příklad zde můžeme uvést Dohodu z Cotonu.

Evropský konsenzus o rozvoji

Evropský konsenzus o rozvoji je „*společné prohlášení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě, Evropského parlamentu a Komise o rozvojové politice Evropské unie*“ (Úřední věstník Evropské unie C46 - EVROPSKÝ

KONSENSUS O ROZVOJI, 2006, str. 1). Tento dokument byl podepsán 20. prosince 2005 a dělí se na dvě části. První část má název Rozvojový rámec EU a druhá část Rozvojová politika Evropského společenství. V první části jsou stanovené cíle a zásady rozvojové spolupráce. V druhé části se uvádí, jakým způsobem má být dosaženo cílů, zásad, hodnot a závazků daných tímto Konsensem. (europa.eu, 2007)

Rozvojové cíle tisíciletí

Rozvojové cíle tisíciletí neboli Miléniová deklarace (Millenium Development Goals – MDGs) byly podepsány v roce 2000 na Summitu tisíciletí v New Yorku. Pod tento dokument se podepsaly všechny členské státy Organizace spojených národů. Tyto státy slíbily plnění 8 určitých cílů, které mají přispívat k odstraňování chudoby ve světě zejména v tom rozvojovém. Tyto základní cíle jsou dále rozpracovány do několika dílčích cílů a je určeno, jak mají být měřeny (fors.cz, 2012).

Rozvojové cíle tisíciletí:

1. cíl: Odstranit extrémní chudobu a hlad
2. cíl: Dosáhnout základního vzdělání pro všechny
3. cíl: Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti
4. cíl: Snížit dětskou úmrtnost
5. cíl: Zlepšit zdraví matek
6. cíl: Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi
7. cíl: Zajistit udržitelný stav životního prostředí
8. cíl: Budovat světové partnerství pro rozvoj (United Nations Development Programme, 2013)

Smlouva o fungování EU

Pro poskytování rozvojové pomoci Evropskou unií byla vytvořena speciální politika takzvaná Rozvojová politika, která zahrnuje jak rozvojovou spolupráci, tak humanitární pomoc. Tato politika patří do skupiny takzvaných dalších aktivit EU (LACINA, Lubor a kol., 2011) a také do skupiny Koordinovaných politik (businessinfo.cz, 2013c). Rozvojovou politiku EU upravuje Smlouva o fungování EU ve své 5. části, v hlavě 3 a v kapitolách 1,2 a 3. Dále se v této smlouvě nachází další

čtyři hlavy, které upravují spolupráci EU, členských zemí a třetích stran. Tato smlouva upravuje původní smluvní ujednání ve Smlouvě o založení Evropského Společenství. (Úřední věstník Evropské unie C 326 - SMLOUVA O FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE (KONSOLIDOVANÉ ZNĚNÍ))

Ve smlouvě o fungování EU jsou stanoveny zásady a cíle činností, které bude EU provádět mimo Unii a je zde stanoveno, že tyto zásady a cíle se mají doplňovat a posilovat s cíli a zásadami členských zemí. Pro poskytování rozvojové spolupráce musí být dodrženy závazky dané Organizací spojených národů a jiným mezinárodním organizacím. Tato smlouva také nařizuje vytvoření legislativních a administrativních záležitostí nutných pro poskytování rozvojové spolupráce. (europa.eu, 2012b)

3 Ekonomická pomoc České republiky

Česká republika se zapojila do mezinárodní rozvojové spolupráce po roce 1995 jako dárcovská země. Do rozvojové spolupráce se ČR zapojovala i před rokem 1989. Po revoluci v roce 1989 muselo být poskytování rozvojová spolupráce utlumeno z důvodu vlastních transformačních problémů. Tyto problémy se projevovaly zejména při dosahování demokracie. Díky tomu, že má Česká republika s řešením takovýchto problémů zkušenosti, může v této oblasti poskytovat cenné rady jiným transformujícím se zemím. Vládní program zahraniční rozvojové spolupráce byl obnoven po roce 1995. Svou pomoc poskytuje ČR nejen jako člen EU (od roku 2004) ale také jako člen OSN, WTO a OECD. „*Cílem české rozvojové politiky je odstraňování chudoby a podpora bezpečnosti a prosperity.*“ (Konceptce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, s. 6)

Česká republika poskytuje svou pomoc jako partner přijímacím zemím na základě svých zkušeností s procesem politické, ekonomické a společenské transformace, které získala po revoluci v roce 1989 a kdy sama musela učinit mnoho změn týkajících se politiky, ekonomie a společenských vlastností. Tyto zkušenosti jsou považovány za komparativní výhody, to pro ČR znamená, že je schopna pomoci jiným zemím při jejich vlastní transformaci. ČR úspěšně zakončila svůj transformační proces a stala se tedy donorem rozvojových zemí. V Moldavsku a Mongolsku se ČR v roce 2009 přihlásila k roli tzv. zastupujícího koordinátora EU, to znamená, že koordinuje dárcé dané země (Konceptce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010). „*Česká rozvojová politika je transparentní a otevřená veřejné diskuzi*“ (Konceptce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, s. 7) to znamená, že se do ní mohou zapojovat různé organizace jako například, podnikatelé, neziskové organizace a podobně.

3.1 Zahraniční rozvojová spolupráce

Proto, abychom vůbec mohli začít rozebírat rozvojovou spolupráci, je důležité definovat si co to vlastně rozvojová spolupráce je. Každý subjekt, který se touto činností

zabývá, si většinou vytváří svou vlastní definici, nebo si upravuje již vytvořenou. V další části budou pro příklad uvedeny definice tak, jak je vidí různí autoři.

Jako první byla vybrána definice z Učebnice evropské integrace, která definuje rozvojovou spolupráci jako dlouhodobou a programově poskytovanou pomoc, která většinou následuje po humanitární pomoci (LACINA, Lubor a kol., 2011). Podle Koncepce zahraniční spolupráce České republiky na období 2010 – 2017 jde o činnosti, které jsou financovány ze státního rozpočtu, a které mají pomoci při odstraňování chudoby, k sociálnímu a ekonomickému rozvoji, k ochraně životního prostředí, podporovat demokracii, dodržovat lidská práva a správně se starat o veřejné věci v rozvojových zemích (Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010). Stejným způsobem jakým je definována spolupráce v KZRS, je definována i v Zákoně o zahraniční rozvojové spolupráci z roku 2010. KZRS vychází z tohoto zákona, uvedení této definice je v ní na příslušný zákon i odkazováno. Tudíž je jasné, že tyto dvě definice musí být stejné. Dle poslední definice, která byla vybrána jako důležitá pro tuto práci, jde o pomoc, která je poskytována veřejnou správou, státní správou a samosprávou nebo výkonnými agenturami. Zároveň musí být každá taková pomoc poskytována na podporu hospodářského rozvoje a prosperity rozvojové země a dá se považovat za spolufinancování nebo dotaci. Tato definice byla zveřejněna Výborem pro rozvojovou pomoc Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj v oddílu Oficiální rozvojové spolupráce (Official Development Assistance ODA, Development Assistance Committee DAC, Organisation for Economic Co-operation and Development OECD) (Is it ODA?, 2008a).

Každá z uvedených definic na rozvojovou pomoc pohlíží z trochu jiného úhlu. To je zapříčiněno tím, že každý z uvedených zdrojů si vytvořil definici pro své potřeby. Pro poskytování rozvojové spolupráce Českou republikou je klíčová, zde neuvedená, definice ze Zákona. Ale jelikož je definice v zákoně stejná jako ta v KZRS postačí nám pro tuto chvíli uvedena pouze jedna. Jinak bychom v podstatě uváděli znovu to samé. Další zde uvedenou je definice z Učebnice evropské integrace. Ta byla vybrána, jelikož je doporučována jako učební materiál při studování informací o EU a jejích politikách. Poslední uvedenou je definice uváděná Organizací pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. Ta je zde zařazena z důvodu uvádění mnoha informací zveřejňovaných touto organizací.

Každá z uvedených formulací rozvojové spolupráce je jiná. V každé se odráží, co je důležité pro jejího autora. U autora z Učebnice evropské integrace je důležitá

dlouhodobost a programovost, v KZRS bylo nutné zdůraznit k čemu všemu má rozvojová spolupráce přispívat a v poslední uvedené je tím nejdůležitějším zdůraznit, kdo je poskytovatelem a za jakým účelem je pomoc poskytována.

3.2 Formy zahraniční rozvojové spolupráce

Podle KZRS existují dvě formy zahraniční rozvojové spolupráce dvoustranná a mnohostranná. Česká Republika se podílí na obou ale více na mnohostranné. (Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010)

3.2.1 Dvoustranná rozvojová spolupráce

Dvoustranná rozvojová spolupráce funguje na základě poskytování pomoci, tedy finančních prostředků, z jedné země (ČR) do jiné partnerské země. Jde tedy o dvoustranný nebo též bilaterální vztah. Dvoustranná rozvojová spolupráce ČR putuje do dvou skupin partnerských zemí. Do prioritních zemí s programem spolupráce (tj. programových zemí) a do prioritních zemí bez programu spolupráce. Tato práce se bude zabývat zejména první skupinou zemí, nebude-li uvedeno jinak.

Dvoustranná rozvojová spolupráce se dá dělit nejen podle zemí, do kterých pomoc putuje, tedy podle teritorií, ale také podle sektorových a průřezových priorit. Tato spolupráce má za úkol zlepšit životní podmínky v partnerských zemích a také zvýšit podporu rozvojové spolupráce. V dalším textu budou popsány a definovány všechny uvedené formy rozvojové spolupráce. Jednotlivé formy budou uvedeny na příkladech (Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

Prioritní země s programem spolupráce

Od roku 2002, kdy byla přijata KZRS pro období 2002 – 2007, byla několikrát změněna skupina prioritních zemí. V roce 2002 bylo těchto prioritních zemí 20. To se ale časem ukázalo jako příliš rozsáhlá oblast pro tak malou zemi jako je Česká republika. Tento seznam byl tedy v roce 2004 zúžen na 8 prioritních zemí. Ale i 8

prioritních zemí se později ukázalo jako příliš velká oblast, proto byl seznam prioritních zemí v Koncepti zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010 - 2017 upraven na 5 prioritních zemí s programem spolupráce, také nazývaných jako programové země, a 9 prioritních zemí bez programu spolupráce (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

V následujícím textu budou jednotlivé země vyjmenovány, země z první skupiny budou blíže představeny a také budou uvedeny jejich rozvojové oblasti. Data, která budou uvedena v souvislosti s ekonomickou nebo rozvojovou situací, budou uváděna za rok 2011, pokud nebude uvedeno jinak.

Afghánistán

Oficiální název Afghánistánu zní Afghánská islámská republika (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2008). Afghánistán je země ležící na východě Asie sužovaná konflikty, přírodními katastrofami a chudobou. Tento stát se rozkládá na ploše 647 500 km² s počtem obyvatel 35 320 445 v roce 2011 dle Světové banky (Worldbank, 2013a).

Ekonomický růst Afghánistánu se v roce 2011 mírně zpomalil z důvodu snížené zemědělské produkce, která vznikla špatným vlivem počasí. Od pádu Talibanu v roce 2001 se země snaží zvýšit vzdělanost svých obyvatel a snížit úmrtnost těhotných žen, žen při porodu, novorozeňat a dětí do věku pěti let. (Unicef, 2003)

Podle HDI zaujímala tato země v roce 2011 172. místo (Human Development Reports, 2013e). Výše HND na obyvatele a rok byla v roce 2011 470 amerických dolarů (Worldbank, 2013d). Patří tedy do zemí s nízkým příjmem. V zemi je špatná bezpečnostní situace kvůli dlouholetým bojům. Vláda se snaží o politickou, bezpečnostní a ekonomickou stabilizaci. Problémem je, že pro poskytování rozvojové spolupráce musí být bezpečnostní situace dobrá. Další nutností, pro poskytování zahraniční rozvojové pomoci, je dobrá infrastruktura, ta je však v současné době velmi nedostatečná. V zemi je také nízká gramotnost a minimum vzdělávacích míst (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

Program spolupráce ČR se podle Ministerstva zahraničních věcí České republiky se bude soustředit především na sektory zemědělství, vzdělávání a v sektorech vody a sanitace (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2011a).

Bosna a Hercegovina

Bosna a Hercegovina (dále také BaH) je stát ležící na jihu Evropy, který vznikl po rozpadu bývalé Jugoslávie. Rozloha tohoto státu je 51 209,2 km². Tato země se dělí na dvě takzvané entity – Federaci Bosny a Hercegoviny a Republiku srbskou. Součástí BaH je také oblast Distrikt Brčko, která je nezávislá a má vlastní vládu (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013a). V roce 2011 měla tato země 3 752 228 obyvatel (Worldbank, 2013b).

Bosna a Hercegovina zaznamenala v roce 2011 mírný ekonomický růst. Kromě ekonomického růstu, byl také zaznamenán růst průmyslové výroby, naopak ve stavebnictví byl zaznamenán pokles. Tato země má velké problémy s nezaměstnaností, která v některých oblastech dosahuje 27% (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013b). Zahraniční zadlužení BaH patří k nejnižším v tomto regionu (businessinfo.cz, 2012a).

Bosna a Hercegovina se v roce 2011 umístila na 74. místě podle HDI (Human Development Reports, 2013b). HND na obyvatele a rok 2011 činil 4 780\$, tím se řadí do skupiny zemí s vyšším středním příjmem (Worldbank, 2013d). Česká republika spolupracuje s Bosnou a Hercegovinou z důvodu jejího plánovaného vstupu do EU. Země má v současné době statut přistupující země. V zemi je nutné se před vstupem do EU zaměřit především na předávání zkušeností ČR s přípravou na vstup do EU. To znamená poskytování pomoci a rad při upravování místní legislativy podle požadavků EU, poskytování pomoci při tvorbě administrativních kapacit pro přístupová jednání do EU a při tvorbě technické pomoci. Podle KZRS je nutné se zaměřit na sektory životního prostředí, zemědělství a ekonomického rozvoje (Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010 – 2017, 2010h). MZV z těchto sektorů vyčleňuje především sektory státní správy a občanské bezpečnosti, zásobování vodou a sanitace, obecnou ochranu životního prostředí, výroba dodávek energie, zemědělství, lesnictví a rybolov a zdravotnictví. (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013a)

Etiopie

Etiopie, celým názvem Etiopská federativní demokratická republika, je vnitrozemský stát nacházející se ve východní Africe s rozlohou 1 104 300 km² (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013b). Etiopie má 84 734 262 obyvatel (Worldbank, 2013c) s přibližně 51% podílem ekonomicky aktivního

obyvatelstva (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013b). Tato země je jednou z nejchudších zemí světa, která je převážně závislá na rozvojové a humanitární pomoci. Významnou oblastí Etiopie pro zaměstnávání lidí je zemědělství. V tomto oboru zde pracuje okolo 80% práceschopného obyvatelstva (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013c).

Etiopie je jedním z největších příjemců rozvojové pomoci na světě. Na této rozvojové pomoci se nejvíce podílejí Evropská unie, Spojené státy americké a Čína. Největším zájmem těchto zemí je prohlubování ekonomických vazeb (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013d).

Etiopie se v roce 2011 umístila na 174. místě podle indexu lidského rozvoje (Human Development Reports, 2013b), v roce 2011 byla výše HND na obyvatele 370\$ (Worldbank, 2013d). Tato výše HND řadí Etiopii k zemím s nízkým příjmem. Etiopie je na tom podle HDI i HND nejhůře ze všech prioritních zemích s programem spolupráce, které ČR podporuje. Je to jediná africká země, kterou ČR prioritně podporuje a tato podpora existovala již v dobách Československa, kdy byla Etiopie jejím obchodním partnerem. Země je velice chudá, a proto je zde poskytována jak rozvojová spolupráce, tak i humanitární pomoc. Podle MZV je v zemi vysoká negramotnost, špatná infrastruktura a obyvatelé země mají nedostatek pitné vody. V zemi jsou také častá období sucha, ze kterého vzniká hladomor. (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012a)

KZRS udává zaměřit pomoc do určitého regionu a na sektory životního prostředí, sociálního rozvoje a zemědělství (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010). Působení ČR dle MZV je v sektorech zemědělství, zásobování vodou a sanitace, vzdělávání, prevence katastrof a připravenost na jejich řešení a zdravotnictví (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012a).

Moldavsko

Moldavská republika, jinak nazývaná Moldavsko, se nachází v jihovýchodní Evropě. Rozloha této země je 33 843,5 km² plus 4 163 km² separatistického Podněsteří. Počet obyvatel je 3 559 500 a v Podněsteří je odhadováno přibližně 555 400 obyvatel (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013g). Celkově tedy 4 114 900 obyvatel. (Obyvatelé Podněsteří prohlásili svévolně toto území za

Podněsterskou moldavskou republiku. Toto označení není uznáváno žádnou světovou organizací. – poznámka autora)

Ekonomickou situaci v Moldavsku nelze snadno posoudit, právě z důvodu nespolupráce oblasti Podněsteří s moldavskými úřady. Průmysl země měl v posledních letech tendenci klesat, naopak ve stavebnictví a zemědělství byl zaznamenán růst (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013d).

V seznamu HDI se tato země nachází na 111. místě (Human Development Reports, 2013b), HND na obyvatele dosahovalo za rok 2011 1 980\$ (Worldbank, 2013d) a v žebříčku HND patří tato země do skupiny zemí se střední úrovní příjmů. ČR se přihlásila jako dvorská země Moldavska a koordinuje tedy dárce této země. Kromě toho ČR bude v této zemi poskytovat své zkušenosti s politickou a ekonomickou transformací. Sektorové projekty podle KZRS jsou životní prostředí, zemědělství a sociální rozvoj. (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010) Rozvojová pomoc v sektorových prioritách bude podle MZV poskytována především v oblastech ochrany životního prostředí, zásobování vodou a sanitací, státní správy a občanské společnosti, vzděláváním, sociální infrastruktury a služeb, zemědělství, lesnictví a rybolovu (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012c).

Mongolsko

Mongolsko je vnitrozemská země ležící v Asii. Jeho rozloha je 1 564 100 km² (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2013f) a nachází se zde 2 800 114 obyvatel (Worldbank, 2013f). Organizace Člověk v tísni uvádí, že země má nejřidší osídlení na světě, které v některých oblastech dosahuje jen dvou obyvatel na kilometr čtvereční (Člověk v tísni, 2013).

Mongolsko se posledních 20 let transformovalo ze socialistické země na demokratickou. Byl zde podporován rozvoj venkova, vzdělání, politiky, infrastruktury atd. Díky této podpoře zde dlouhodobě klesá chudoba. Důležitým cílem zdejší vlády je snižování rozdílů mezi venkovem a městy. Hlavním průmyslovým oborem jsou zde těžební průmysl a zemědělství. Těžební průmysl je důležitý protože zajišťuje skoro 90% celkového mongolského exportu a zemědělství, jelikož je v něm zaměstnáno více než třetina ekonomicky aktivního obyvatelstva (businessinfo.cz, 2013b).

Mongolsko se nachází na 110. místě podle HDI (Human Development Reports, 2013b), v roce 2011 činilo HND na obyvatele 2 310\$ (Worldbank, 2013d) touto výší HND spadá země do skupiny zemí se střední úrovní příjmů. ČR se v Mongolsku přihlásila k roli zastupujícího koordinátora a již v dobách Československa zde existovala obchodní spolupráce. Dle KZRS jsou vybranými sektory pro poskytování pomoci životní prostředí, sociální rozvoj a ekonomický rozvoj (Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010). MZV tyto sektory zužuje na sektory zásobování vodou a sanitace, výroba a dodávky energie, zemědělství, školství a zdravotnictví. MZV uvádí, že se země dlouhodobě potýká s chudobou, negramotností, špatnou lékařskou péčí a špatnou infrastrukturou (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012d).

Tabulka 1 Postavení prioritních zemí s programem spolupráce ve světové ekonomice

	HDI v roce 2011	HND na obyvatele v roce 2011
Afghánistán	172. místo	470\$
Bosna a Hercegovina	74. místo	4 780\$
Etiopie	174. místo	370\$
Moldavsko	111. místo	1 980\$
Mongolsko	110. místo	2 310\$

Zdroj: vlastní zpracování dle Worldbank.org 2013

Z tabulky je patrné, že nejlepší postavení ve světové ekonomice, ať už z pohledu HDI, tedy z pohledu Světové banky, nebo z pohledu HND, tedy z pohledu Organizace spojených národů, na obyvatele, měla v roce 2011 Bosna a Hercegovina. Naopak nejhůře na tom dle zvolených ukazatelů byli Afghánistán a Etiopie. Tyto dvě země zauímají skoro stejné místo v žebříčku HDI a měly i přibližně stejně vysoké HND na obyvatele v roce 2011. Dá se tedy říci, že tyto dvě země jsou na tom stejně špatně z hlediska své rozvinutosti.

Prioritní země bez programu spolupráce

Kromě prioritních zemí s programem spolupráce určila KZRS další skupinu zemí, které jsou pro Českou republiku důležité při poskytování zahraniční rozvojové spolupráce, ale již pro ně není do roku 2017 vytvořen žádný rozsáhlejší program spolupráce. Spolupráce bude prováděna jen na základě určitých individuálních projektů. Tyto země budou vyjmenovány v následujícím textu a pouze krátce k nim bude uveden způsob možné spolupráce.

Gruzie - Rozvojová pomoc bude této zemi poskytnuta na základě již poskytnuté předchozí rozvojové pomoci při ozbrojeném konfliktu v roce 2008.

Kambodža – Rozvojová pomoc má být dle KZRS směřována na vyrovnaní kambodžského dluhu a do sektoru sociálního rozvoje.

Kosovo – ČR bude v této oblasti nápomocná zejména v sektorech sociálního a ekonomického rozvoje, kromě sektorových priorit je zde důležitá transformační spolupráce.

Palestinská autonomní území – Sektorovými prioritami této země bude ekonomický rozvoj a životní prostředí. Tyto priority je zde důležité realizovat ze zahraničněpolitických důvodů.

Srbsko – Spolupráce s touto zemi je navázána za účelem vstupu Srbska do EU. Rozvojová pomoc je realizována v sektorech životního prostředí, ekonomického a sociálního rozvoje. ČR zde bude uplatňovat své komparativní výhody, tedy zkušenosti s procesem ekonomické transformace a poskytnutí technického know-how. Srbsko patří mezi prioritní země transformační spolupráce.

Angola – Dle KZRS je doporučeno se zaměřit na sektory zemědělství a sociálního rozvoje.

Jemen – Z dřívějších vztahů zde vyplývá asistence vládě při ekonomických a společenských reformách a sektorovými prioritami jsou zemědělství a sociální rozvoj.

Vietnam – V této zemi by se spolupráce měla zaměřit na sektor životního prostředí.

Zambie – Prioritou pro poskytování rozvojové pomoci by v této zemi měl být sektor sociálního rozvoje (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

ČR ve všech uvedených zemích již spolupráci provádí. KZRS na rok 2010 – 2017 není tedy prvním impulsem pro spolupráci s danými zeměmi. S některými ČR

spolupracuje na základě KZRS na roky 2002 – 2007 nebo na základě jiných dokumentů například v Jemenu probíhá spolupráce na základě členství ČR ve skupině zemí „Přátelé Jemenu“. V dalších zemích je již prováděna spolupráce díky různým vládním i nevládním organizacím. Například v Afghánistánu pomáhá při realizaci rozvojových aktivit Provinční rekonstrukční tým v provincii Lógar, v Etiopii působí mnoho nevládních organizací a subjekty podnikatelského sektoru. V Gruzii probíhá spolupráce, která je zařazena do Východního partnerství a v Srbsku a Vietnamu se ČR angažuje v rámci partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnership – PPP) (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

Sektorové priority

Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce dělí sektorové priority na několik oddílů. Tyto sektorové priority byly vytvořeny na základě doporučení OECD/DAC v roce 2007 a také jsou v souladu s Rozvojovými cíly tisíciletí. Při vymezení těchto sektorů bylo jako kritérium, kromě již uvedeného, také zohledněny zkušenosti z předcházejícího období, komparativní výhody ČR a proces dělby práce s ostatními dárči. V následujícím textu je uvedeno, jak jsou sektorové priority České republiky děleny dle KZRS na období 2010 – 2017.

Životní prostředí

Životní prostředí je pro ČR jednou ze sektorových priorit jelikož má praktické zkušenosti se zlepšováním životního prostředí a zaváděním a aplikací environmentálního práva a politik. Tyto zkušenosti tedy mohou být poskytnuty i jiným zemím při zlepšování životního prostředí a měly by mít pozitivní dopady na ochranu lidského života a měli by být ve shodě s principy udržitelného rozvoje. Česká republika se dle KZRS bude orientovat na oblasti na zásobování pitnou vodou a ochranu vodních zdrojů, odstraňování ekologických zátěží, rozvoj odpadového hospodářství zejména na regionální úrovni, udržitelné způsoby využívání přírodních zdrojů, ochranu před přírodními riziky a katastrofami, environmentální aspekty průmyslu, environmentální geologii se zaměřením na hydrogeologii a ochranu biologické rozmanitosti.

Zemědělství

ČR se zaměří na poskytnutí know-how ve využití vhodných zemědělských technologií a pěstování vhodných druhů plodin, zajištění přístupu k vodě, udržitelné nakládání s vodou a vhodné zavlažovací technologie, obnovu a ochranu lesa a agrolesnictví, podporu rozvoje venkovských zemědělských hospodářství. Rozvoj zemědělství je pravděpodobně jednou z nejdůležitějších sektorových priorit. Zemědělství nejen, že může zaměstnat mnoho obyvatel dané země, ale především se v něm vytváří potraviny pro lidi dané země. Ti mohou zase dále pracovat a vytvářet tak nějaký produkt nejen v zemědělství ale i v jiných odvětvích. Zemědělství může také přivést do země mnoho nových investorů a tím přinést samozřejmě peníze. Více peněz znamená pravděpodobné vytvoření nových pracovních míst a tedy i větší možnost zaměstnat obyvatele dané země.

Sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb)

ČR se v této sektorové prioritě zaměří na vzdělávání, hlavně podporu základního učňovského školství. Na základě poskytnutí dobrého vzdělání, poskytnutým obyvatelům dané země se pak mohou rozvíjet i další sektorové priority. Touto sektorovou prioritou se nemyslí pouze vzdělání jako takové ale i případná pomoc při zajišťování materiální základny, jako je třeba pomoc při stavění škol, poskytnutí učebnic nebo alespoň financí na ně a tak dále.

Ekonomický rozvoj (včetně energetiky)

Pomoc ČR zde bude vycházet z dlouholeté spolupráce při budování či posilování odborných kapacit v průmyslu a to skrze poskytnutí technologií a know-how. ČR zaměří svou podporu do oblastí udržitelných zdrojů energie, energetické soběstačnosti či technické modernizaci včetně rozvoje dopravní infrastruktury, podpory malých a středních podnikatelů a farmářů a rozvoj trhu práce a obchodu, pomoc při vytváření obchodních politik, podpůrných podmínek a regulačního rámce obchodu, zejména o pomoc státní administrativě při stanovení pravidel a strategií a odstraňování administrativních bariér vedoucích k postupné a přínosné liberalizaci obchodu, rozvoj domácího trhu a místních produkčních kapacit a budování infrastruktury na podporu obchodu a bude se snažit přispět k boji se změnou klimatu.

Podpora demokracie, lidských práva a společenské transformace

V této sektorové prioritě by měla ČR využít svých komparativních výhod, tedy zkušeností s vlastní politickou, ekonomickou a společenskou přeměnou. ČR by tyto své poznatky měla předat zemím, které se také rozhodli pro demokratizační změnu, nebo těm zemím, kde už takováto přeměna probíhá. Pro předávání těchto zkušeností byl v ČR vytvořen takzvaný „Program transformační spolupráce“. Jeho prioritními oblastmi jsou posilování občanské společnosti a její spolupráce s místními správami, rozvoj nezávislých médií, výchova k aktivnímu občanství a podpora obránců lidských práv. Spolupráce bude soustředěná do sektorů především transformujících se zemí a zemí, které se připravují na vstup do EU (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

Průřezové principy

KZRS uvádí průřezové principy jako další možnost jak pomoci rozvojovým zemím vedle pomoci přes sektorové principy. Je důležité na tyto principy brát ohled při vytváření rozvojových projektů. Následující rozdělení uvádí, jak průřezové principy dělí KZRS.

Řádná (demokratická) správa věcí veřejných – důležité bude zapojit místní komunitu do rozhodování o rozvojových projektech a zlepšení výkonu státní a místní správy.

Šetrnost k životnímu prostředí a klimatu – ve všech rozvojových spoluprácích ČR bude brán ohled na životní prostředí a budou vytvořeny specifické projekty zaměřené na klimatická opatření.

Dodržování základních lidských, ekonomických, sociálních a pracovních práv příjemců projektu včetně rovnosti mužů a žen – ČR bude podporovat posílení postavení žen (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

3.2.2 Mnohostranná spolupráce

Mnohostranná spolupráce, nebo též nazývaná multilaterální, je poskytována na základě spolupráce více subjektů světa. Bilaterální spolupráce bývá většinou ve formě

rozvojové pomoci, ale multilaterální spolupráce se skládá z více oblastí vzájemně více či méně propojených. Většinou se jedná o spolupráci v mezinárodním obchodě, spolupráci při vytváření podmínek umožňující změnu klimatu, spolupráce při řešení daňové problematiky nebo také spolupráci s bojem proti korupci a podobně. V následujícím jsou uvedeny instituce, u kterých se ČR hlásí ke spolupráci s nimi. Spoluprací se myslí zapojování do diskuzí ohledně různých problémů, poskytování pracovní síly (například administrativních pracovníků, dobrovolníků – lékaři, učitelé), pomáhání při naplňování přijímaných závazků a také finanční přispívání na fungování těchto institucí (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce na České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

Organizace spojených národů

Organizace spojených národů (dále také OSN) byla založena v roce 1945, kdy se 51 zemí zavázalo ke snaze o vytvoření světového míru, rozvíjení přátelských vztahů mezi jednotlivými národy, podpoře sociálního rozvoje, zvýšení životní úrovně a dodržování lidských práv. V současné době je součástí OSN přes 190 zemí světa (United Nations, 2013).

ČR se snaží pomoci OSN při zvyšování efektivity rozvojového systému OSN. ČR v souvislosti s tím spolupracuje s řadou odborných organizací OSN, jejichž zaměřením je rozvojová politika a které pracují v podobných oblastech rozvojové spolupráce jako ČR. Důležitým faktorem spolupráce jsou harmonizace, zjednodušení a zefektivnění rozvojové politiky. Organizacemi, se kterými ČR spolupracuje jsou Organizace pro výživu a zemědělství – FAO, Mezinárodní organizace práce – ILO, Světová zdravotnická organizace – WHO, Rozvojový program – UNDP, Program dobrovolníků – UNV, Dětský fond – UNICEF, Organizace pro průmyslový rozvoj – UNIDO, Organizace pro výchovu, vědu a kulturu – UNESCO, Program na ochranu životního prostředí – UNEP, Mezinárodní agentura pro atomovou energii – IAEA, Populační fond – UNFPA, Světový potravinový program – WFP (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

Evropská unie

Česká republika se začala zapojovat do aktivit EU v roce 2004, kdy se stala její součástí. Zapojení ČR do rozvojových aktivit EU jí ukládá Lisabonská smlouva, která v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci vyvíjí samostatnou rozvojovou politiku. Česká republika se této politiky účastní na základě sdílených pravomocí, uvedených v článku 2, 12 odrážce této smlouvy (Úřední věstník Evropské unie C306 – LISABONSKÁ SMLOUVA, 2007). Dalším základním dokumentem, ke kterému se ČR přihlásila, je Evropský konsensus o rozvoji z roku 2005. ČR se bude účastnit, prostřednictvím orgánů EU, programování finančních instrumentů jako Nástroje pro rozvojovou spolupráci (DCI), Evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR), a Nástroje pro předvstupní pomoc (IPA). Od roku 2011 se ČR také účastní financování a aktivit Evropského rozvojového fondu (EDF) (Konceptce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

Mezinárodní finanční instituce

Důležitými finančními institucemi pro ČR v souvislosti s rozvojovou spoluprací jsou Světová banka, Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD) a Evropská investiční banka (EIB). Spolupráce s prvními dvěma zmíněnými je podmíněna tím, že ČR získala statut dárcovské země a dostala se tak do nové role čistého donora, který je aktivním partnerem pro obě tyto mezinárodní finanční instituce. V rámci Světové banky ČR finančně podporuje Mezinárodní asociaci pro rozvoj (IDA), která poskytuje bezúročné půjčky s dobou splatnosti 35 až 40 let, přičemž splácení může být zahájeno až po deseti letech od poskytnutí půjčky. ČR se na fungování této asociace podílí zejména poskytováním dárcovských příspěvků do fondů, ze kterých jsou po té půjčce vypláceny (OSN Praha, 2005). Další institucí podporovanou v souvislosti se Světovou bankou je Globální fond pro životní prostředí (GEF). V Evropské bance pro obnovu a rozvoj podporuje Fond zemí západního Balkánu a také zde existuje Českou republikou založený fond technické asistence. V poslední jako třetí zmíněné Evropské investiční bance se ČR pomáhá s přípravami vnějších aktivit banky a poskytuje záruky na operace banky v zemích Afriky, Karibské oblasti a Tichomoří (AKT). Ministerstvo financí ČR spolu se všemi třemi finančními institucemi dohlíží a motivuje zapojení podnikatelů v projektech jmenovaných finančních institucí (Konceptce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

ČR má pozorovatelský status v orgánu této organizace a to Výboru pro rozvoj a spolupráci (DAC). Díky tomu může využívat veškeré poznatky, které výbor získal, jako například statistické databáze nebo expertízy jiných dárců, pro své vlastní zájmy. V blízké budoucnosti by se ČR měla transformovat z pozorovatele na člena DAC.

Světová obchodní organizace (WTO)

ČR se v rámci podpory obchodu (Aid for Trade) podílí na financování Globálního světeckého fondu DDA (Global Trust Fond) (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

3.3 Modality zahraniční rozvojové spolupráce ČR (možné způsoby)

Existuje několik možných způsobů zahraniční rozvojové spolupráce. KZRS uvádí několik hlavních a několik vedlejších možných způsobů pomoci. V následujícím textu budou nejdříve popsány ty hlavní a pak pouze okrajově zmíněny ty vedlejší (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

3.3.1 Dvoustranné rozvojové projekty

Jedním z možných způsobů jak poskytovat zahraniční rozvojovou spolupráci je přes dvoustranné rozvojové projekty. Již z názvu je patrné, že tyto projekty fungují na základě spolupráce dvou stran. ČR se dle KZRS zaměří na technickou spolupráci, investiční nebo infrastrukturní projekty. Tyto projekty bude zadávat k naplnění pomocí veřejných zakázek a udělováním dotací (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

3.3.2 Trojstranné rozvojové projekty

Trojstranné rozvojové projekty jsou prováděny na základě spolupráce tří subjektů. Jsou zde většinou dva dárci a jedna přijímací oblast. Jako dárci zde často vystupuje Evropská komise. Trojstranné rozvojové projekty v ČR podporují jak soukromé, tak státní subjekty.

Stipendia

Poskytování vládních stipendií má v ČR dlouholetou tradici. Dle KZRS se v ČR poskytovala vládní stipendia studentům již od 50. let minulého století a do dnešní doby díky tomu ukončilo studium v Československé/České republice přibližně 22 000 studentů. Vládní stipendia jsou poskytována především pro studium na vysokých školách, kdy studium se uskutečňuje na bakalářském, magisterském a doktorském stupni. Poskytovatelem stipendií jsou Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvo zdravotnictví České republiky. Do budoucna má být zachováno poskytování stipendií na studium v češtině a má být zmenšen počet poskytovaných stipendií na studium v angličtině. Dále bude zahájeno vysílání vysokoškolských učitelů a expertů dle teritoriálních sektorových priorit (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

Humanitární pomoc

Stejně jako bylo důležité definovat si pojem rozvojová spolupráce, tak je důležité definovat si pojem humanitární pomoc. I zde je možné nalézt mnoho různých způsobů jak vyjádřit tento pojem. I u tohoto pojmu si uvedeme více způsobů, jak může být na tuto problematiku nahlíženo.

Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce uvádí, že „*cílem humanitární pomoci je zabránit ztrátám na životech, zmírnit lidské utrpení zamezit újmě na zdravý obyvatelstva zasaženého mimořádnou událostí, zejména přírodní katastrofou nebo ozbrojeným konfliktem*“ (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, s. 25). Na rozdíl od definice rozvojové spolupráce je definice humanitární pomoci v KZRS uvedena jinak než dle Zákona o zahraniční rozvojové

spolupráci. V tomto zákoně je nadále uvedeno, že tyto cíle by měli být financovány ze státního rozpočtu a měly by dlouhodobě zmírňovat následky nenadálých událostí, ale také by měly předcházet jejich vzniku (Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci, 2010). Učebnice Evropské integrace definuje humanitární pomoc trochu odlišně „*Humanitární pomoc je krátkodobá a obvykle velmi rychle poskytovaná pomoc, která je reakcí na momentální krizi (přírodní pohroma, důsledky válek apod.)*“ (LACINA, Lubor a kol., s. 306).

Z obou těchto definicí vyplývá, že humanitární pomoc je poskytována neplánovaně a nenadále v důsledku nějakých nečekaných událostí, které může zavinit jak člověk, tak příroda. Učebnice Evropské ekonomické integrace dále uvádí, že humanitární pomoc je poskytována jen na tak dlouhou dobu, dokud není daná oblast schopna se o daný problém postarat sama, nebo dokud není nahrazena rozvojovou pomocí. (LACINA, Lubor a kol., 2011)

ČR se dle KZRS má v případě humanitární pomoci zaměřit především na sektory sociálního rozvoje, životního prostředí a zemědělství, průřezově bude pomoc zaměřena na správu veřejných věcí, dodržování základních lidských, ekonomických, sociálních a pracovních práv. ČR se v roce 2006 také přihlásila k dodržování zásad a požadavků dobrého humanitárního dárcovství (Good Humanitarian Donorship – GHD). Kromě toho je při poskytování humanitární pomoci nutné dodržovat i několik principů a práv jako jsou mezinárodní humanitární princip lidskosti, nestrannosti, neutrality a nezávislosti a také mezinárodní humanitární právo, uprchlické právo a lidské právo. V následujícím rozdělení je uvedeno, co vše je dle Učebnice Evropské integrace považováno za humanitární pomoc (Koncepte zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010).

- „*Budování dočasných příbytků, případně distribuce stanů nebo materiálů na dočasné přístřeší*
- *Distribuce potravin*
- *Distribuce léků, hygienických potřeb, ošacení přikrývek a podobně*
- *Lékařského ošetření*
- *Zřizování uprchlických táborů*
- *Provizorní obnova školní výuky*
- *Psycho-sociální pomoc obětem katastrof*
- *Rekonstrukce domů*
- *Rekonstrukce škol a jiných zničených zařízení*“ (LACINA, Lubor a kol., s. 306).

Další možné způsoby zahraniční rozvojové spolupráce

Koncepce Zahraniční rozvojové spolupráce uvádí i další oblasti, ve kterých je možné poskytnout rozvojovou pomoc. Tyto oblasti budou v následujícím textu pouze uvedeny, ale z důvodu jejich rozsáhlosti a nepodstatnosti pro tuto práci nebudou blíže popsány.

- Zvýhodněné exportní úvěry
- Přímá rozpočtová podpora
- Delegovaná spolupráce
- Mikrofinancování (Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017, 2010)

4 Ekonomická pomoc Evropské unie

Evropská unie je společenství 27 evropských zemí. Toto společenství vzniklo po druhé světové válce, kdy jej založilo šest států Evropy. V současné době spolu členské státy spolupracují na hospodářské a politické úrovni a to hlavně díky jednotnému trhu (europa.eu, 2013b). Ekonomickou pomoc poskytovanou Evropskou unií upravuje mnoho dokumentů. Ty hlavní zde již byly jmenovány v kapitole 2 Legislativa. Ekonomická pomoc je poskytována v souvislosti s takzvanou rozvojovou politikou. V této politice je upraveno jak poskytování rozvojové spolupráce, tak humanitární pomoci. Důležité je zmínit, že tato politika má pouze doplňovat politiky poskytování rozvojové spolupráce a humanitární pomoci jednotlivých států. V následujícím bude uvedeno, jak rozděluje rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc Smlouva o fungování EU ve svých dvou kapitolách, které jsou součástí III. Hlavy, páté části této smlouvy. První, pro tuto práci důležitou kapitolou je kapitola rozvojová spolupráce a druhou důležitou je kapitola humanitární pomoc.

4.1 Rozvojová spolupráce

Dle této kapitoly má být politika Rozvojové spolupráce Evropské unie prováděna v souvislosti se zásadami a cíly EU a zároveň by se měla doplňovat a posilovat s již vytvořenými politikami na rozvojovou spolupráci jednotlivých zemí. Přičemž hlavním cílem Rozvojové politiky EU je snížení a případné vymýcení chudoby (Úřední věstník Evropské unie C 326 – SMLOUVA O FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE (KONSOLIDOVANÉ ZNĚNÍ), 2012). Tyto cíle však nejsou jediné, které se EU zavázala plnit. Kromě toho jsou pro EU směrodatné Rozvojové cíle tisíciletí vytvořené Organizací spojených národů a cíle uvedené v Evropském konsensu o rozvoji.

Rozvojová spolupráce EU probíhá v rámci regionálně nebo tematicky zaměřených programů, které mohou být roční nebo víceleté. Tyto programy jsou vypracovávány a spravovány Evropskou komisí. Největším zájmem EU na poli zahraniční spolupráce je bránit chudobě, nestabilitě a konfliktům ve světě. Veškeré plánování programů zahraniční pomoci EU vychází z dokumentu upravujícího

maximální finanční výdaje, finanční perspektiva EU 2007 – 2013. Pro vytvoření nějakého programu zahraniční rozvojové pomoci je nejdříve nutné vytvořit nařízení, které bude stanovovat cíle, příjemce finanční podpory a způsoby a prostředky aplikace programu (businessinfo.cz, 2012e).

Za provádění rozvojové politiky EU v souvislosti s legislativou EU zodpovídá Evropská komise. Ta pro dohlížení na tuto politiku zřídila několik generálních ředitelství, které má za úkol kontrolovat a podílet se na jednotlivých oblastech rozvojové politiky. Jedná se například o Generální ředitelství pro rozvoj, Generální ředitelství pro vnější vztahy a podobně. Dále zde v souvislosti s rozvojovou politikou existuje úřad pro rozvoj a spolupráci EuropeAid. Tento úřad provádí rozvojové projekty ve všech regionech světa kromě těch, které jsou označovány jako kandidáti na vstup do EU.

Rada EU a Evropský parlament přijímají legislativní návrhy na rozvojovou spolupráci od Evropské komise. Evropská investiční banka nabízí zvýhodněné úvěry rozvojovým zemím (europa.eu, 2010).

4.2 Humanitární pomoc

V této kapitole je definováno kdy se poskytnutá pomoc považuje za humanitární. Pro účely EU jsou to činnosti, které poskytují „*cílenou pomoc a podporu obyvatelstvu třetích zemí postiženému přírodními nebo člověkem způsobenými pohromami*“ (Úřední věstník Evropské unie C 326 - SMLOUVA O FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE (KONSOLIDOVANÉ ZNĚNÍ), s. 97). Při uskutečňování takových činností se aktivity EU a členských zemí doplňují a posilují. Všechny takové činnosti by měly být prováděny ve shodě se zásadami mezinárodního práva a se zásadami nestrannosti, neutrality a nepřípustnosti diskriminace (Úřední věstník Evropské unie C 326 - SMLOUVA O FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE (KONSOLIDOVANÉ ZNĚNÍ), 2012).

Humanitární pomoc je tedy pomoc poskytována EU ve spolupráci s členskými zeměmi do zemí, kde nejsou místní úřady schopny obětem poskytnout potřebnou pomoc. O poskytování humanitární pomoci rozhoduje Evropská komise a činní tak na podněty různých nevládních a mezinárodních organizací, členských států nebo zemí,

kterých se potřeba humanitární pomoci týká. Poskytování humanitární pomoci trvá, dokud je třeba, jedná se zde například o záchranu životů, poskytnutí pomoci a úlevy lidem trpícími následky válek nebo ozbrojených konfliktů, provádění obnovy a rekonstrukce infrastruktury ve chvíli, kdy už hlavní nebezpečí pomine, poskytování pomoci při řešení problému s přesídlováním obyvatelstva a jeho návratu do původní destinace a při přípravování obyvatelstva na další možná rizika, kdy se jako varování před nimi může použít systém rychlého a včasného varování a zásahu. Humanitární pomoc však nemusí vypadat pouze tak, jak bylo popsáno, tato pomoc může mít mnoho podob. Může se jednat například o poskytování finanční pomoci na nákup základních potřeb, nebo financování rekonstrukčních prací, poskytování potravinové pomoci nebo pomoci uprchlíkům a lidem, kteří byli nuceni odejít ze svého domova (europa.eu, 2010b).

Pro poskytování humanitární pomoci byl v roce 1992 zřízen Úřad pro humanitární pomoc – ECHO (European Community Humanitarian Office). Tento úřad se v roce 2004 stal Generálním ředitelstvím pro humanitární pomoc, které je spravováno Evropskou komisí. Poskytování humanitární pomoci tímto úřadem je postaveno na dodržování zásad lidskosti, neutrality, nestrannosti a nezávislosti. Jakákoliv poskytovaná humanitární pomoc EU je poskytována na základě těchto zásad (*European Commission*, 2012a).

Obecně je Evropská unie považována za jednoho z největších poskytovatelů rozvojové pomoci (europa.eu, 2012a).

5 Finanční rámec

Při poskytování rozvojové spolupráce je samozřejmě také důležité vědět, jaká byla výše poskytnutých finančních prostředků. V následujícím bude uvedeno, jakým způsobem financuje rozvojovou spolupráci Česká republika a Evropská unie. Poskytnuté informace budou zaměřeny na oblast výdajů především České republiky a to za rok 2011 pokud nebude uvedeno jinak. Částky budou uvedeny v takových měnách, v jakých je uveřejňují instituce, ze kterých jsou informace o financích čerpány. Proto zde bude možné nalézt informace v korunách českých, amerických dolarech a eurech.

5.1 Česká republika

Česká republika, spolu s ostatními členskými státy EU, které přistoupili v roce 2004 až 2007, přislíbila, že jejich společné výdaje na oficiální rozvojovou pomoc dosáhnou 0,17% HND Evropské unie do roku 2010 (LACINA, Lubor a kol., 2011). Rozvojová pomoc České republiky dosáhla v roce 2011 0,12 % celkového HND. Tyto údaje uvádí Official Development Assistance. Celková rozvojová pomoc v roce 2011 dosáhla 4 426,18 milionu Kč a z toho na bilaterální pomoc bylo poskytnuto 1 360,05 milionu Kč a na multilaterální pomoc bylo poskytnuto 3 066,3 milionu Kč (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2013b). Podíl na rozvojové spolupráci jednotlivých ministerstev České republiky uvádí tabulka č. 2 a 3. Ze státního rozpočtu bylo celkem poskytnuto 607 155 320 Kč.

Tabulka 2 Státní rozpočet na rok 2011 – plnění závazných ukazatelů státního rozpočtu – rozvojová pomoc – v tisících Kč

	schválený rozpočet		výsledek od počátku roku	plnění v procentech
	číslo řádku	částka		
Ministerstvo financí	7391	4 000	1 773,17	44,33%
Ministerstvo vnitra	7391	26 582	10 535,95	46,66%
Ministerstvo průmyslu a obchodu	7391	34 968	41 669,79	98,17%
Ministerstvo, školství, mládeže a tělovýchovy	7391	143 523	92 938,00	69,53%
Ministerstvo zdravotnictví	7391	0	4 457,88	65,08%
Ministerstvo zahraničních věcí	7391	475 093	455 740,56	97,67%
Celkově poskytnutá zahraniční rozvojová spolupráce	X	684 166	607 155,32	89,79%

Zdroj: vlastní zpracování dle Ministerstva financí České republiky, 2013

Tabulka 3 Státní rozpočet na rok 2011 – plnění závazných ukazatelů státního rozpočtu – humanitární pomoc – v tisících Kč

	schválený rozpočet		výsledek od počátku roku	plnění v procentech
	číslo řádku	částka		
Ministerstvo zahraničních věcí	7203	73 000	72 999,30	100,00%
Celkově poskytnutá humanitární pomoc	X	73 000	72 999,30	100,00%

Zdroj: vlastní zpracování dle Ministerstva financí České republiky, 2013

Ve výše uvedené tabulce jsou uvedeny částky, které vydala na zahraniční rozvojovou spolupráci jednotlivá ministerstva České republiky v roce 2011. Je tedy zřejmé, že nejvíce se na rozvojové pomoci podílelo Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, které je zákonem o zahraniční rozvojové spolupráci definováno jako jeden z hlavních poskytovatelů a koordinátorů rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Dále je zde jako velký poskytovatel rozvojové pomoci uvedeno Ministerstvo

vnitra České republiky, které je také uvedeno v zákoně o zahraniční rozvojové spolupráci jako koordinátor a poskytovatel.

Tabulka č. 3 uvádí, jak vysoká částka byla poskytnuta ze státního rozpočtu Ministerstvem zahraničních věcí České republiky v roce 2011 v oblasti humanitární pomoci.

5.2 Evropská unie

V roce 2005 se členské země EU zavázaly vydat celkem 0,7% HND unie na rozvojovou spolupráci poskytovanou Evropskou unií do roku 2015. Zároveň přislíbili v roce 2010 výši společných výdajů na rozvojovou spolupráci 0,56% HND (LACINA, Lubor a kol., 2011).

Zahraníční rozvojová spolupráce Evropské unie je financována všemi členskými státy prostřednictvím finančních zdrojů, které poskytují do rozpočtu Evropské unie a do Evropského rozvojového fondu. Z Evropského rozvojového fondu je financována rozvojová pomoc především státům Afriky, Karibské oblasti a tichomoří (takzvané země ACP). Tento fond je mezivládní a stojí mimo rozpočet EU (euroskop.cz, 2013b). Celkové výdaje na zahraniční rozvojovou spolupráci EU jsou upraveny společnou politikou. Tato politika se věnuje rozvojové spolupráci. Výdeje této politiky upravuje položka bilance EU Hlava: 4 EU jako globální partner. V dokumentu upravující finanční perspektivu EU na období 2007 – 2013 je takzvaný Finanční rámec 2007 – 2013. V tomto dokumentu je pro položku, EU jako globální hráč, stanoven maximální strop výdajů na období 2007 – 2013 49 463 milionu Euro, pro rok 2011 se pak jedná o částku 7 339 milionu Euro (euroskop.cz, 2013a).

Evropský rozvojový fond

Evropský rozvojový fond (European Development Fund – EDF) je vytvořen na základě dohody mezi členskými zeměmi EU. Na jeho činnost dohlíží Evropská komise, členové jeho výboru, jimiž jsou zástupci členských zemí (euroskop.cz, 2013b). Jak již bylo uvedeno, financování rozvojové spolupráce tohoto fondu se zaměřuje především do oblasti ACP (Afrika, Karibik a Tichomoří). V roce 2008 byl vytvořen již 10. fond,

který by měl fungovat do roku 2013. Do tohoto fondu přispívají také nové členské státy EU. Tento ročník EDF má k dispozici rozpočet 22 682 milionu € a 97% financí z tohoto rozpočtu by mělo směřovat do oblasti ACP (European Commission, 2012b). ČR se na financování tohoto fondu podílí částkou 115,678 mil. € (businessinfo.cz, 2012f),

5.3 Rozbor finančních prostředků poskytnutých Českou republikou

Rozvojová spolupráce dle formy

Tabulka 4 Objem rozvojové pomoci v tisících dolarů v běžných cenách

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bilaterální	77,7	80,95	117,14	101,02	79,36	76,96
Multilaterální	83,17	97,93	132,07	113,96	148,2\$	173,51
Celkem	160,87	178,88	249,21	214,7	227,56	250,46

Zdroj: vlastní zpracování dle Organisation for Economic Co-operation and Development, 2013b

Ve výše uvedené tabulce je znázorněno jakým způsobem se v průběhu let vyvíjela finanční pomoc poskytovaná ČR rozvojovým zemím. Na začátku našeho sledování můžeme vidět, že objem poskytované bilaterální a multilaterální spolupráce byl téměř shodný. Bylo poskytováno skoro stejné množství peněz na obě dvě formy pomoci. V průběhu let se však objem finančních prostředků vkládaných na multilaterální spolupráci zvyšoval. V roce 2011 bylo poskytnuto na multilaterální spolupráci skoro dvou a půl násobný objem finančních prostředků, než jich bylo poskytnuto na bilaterální. Důvodem této změny bude pravděpodobně vstoupení v platnost Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 - 2017, která původních 8 prioritních zemí zúžila na 5 a finanční prostředky tedy mohou být více účelně užívány a není jich potřeba takový objem.

5.4 Rozvojová spolupráce dle prioritních zemí s programem spolupráce

V následujícím textu bude popsáno, jakým způsobem působila Česká republika v jednotlivých prioritních zemích s programem spolupráce v roce 2011. Informace budou uváděny tak, jak byly zveřejněny Ministerstvem zahraničních věcí v souhrnné zprávě o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011. Číselné údaje byly čerpány z informací uvedených na stránkách jednotlivých ministerstev a Obchodní banky. Pro každou prioritní zemi byl vytvořený samostatný program spolupráce.

5.4.1 Afghánistán

S uskutečňováním různých projektů v této zemi velmi přispíval takzvaný Provinční rekonstrukční tým působící v provincii Lógar (dále PRT). PRT je tým lidí, který se skládá jak z civilistů, z tak vojáků. Civilní členové týmu se starali o provádění jednotlivých projektů a vojenští členové se starali o jejich ochranu. PRT Lógar působil v Afghánistánu již od roku 2008 a jeho působnost zde byla plánována až do roku 2013 (na začátku roku 2013 byla činnost tohoto týmu oficiálně ukončena – poznámka autora). Prioritně se tato skupina zaměřovala například při poskytování humanitární a rozvojové pomoci, při rozvoji místní administrativy nebo při poskytování výcviku místní národní armády a policie (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2008).

Z celkových 11,36 milionu \$ byl v Afghánistánu uskutečněn jeden bilaterální projekt, dva malé lokální projekty, 43 projektů realizovaných PRT a 24 projektů takzvaného rychlého dopadu.

Na základě sektorových priorit určených KZRS pro tuto zemi bylo v roce 2011 vytvořeno celá řada projektů. Zároveň však pokračovala činnost některých projektů a některé byly ukončeny. V roce 2011 probíhala zahraniční rozvojová spolupráce v této zemi na těchto projektech (Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012):

- „na podporu zkvalitňování výuky na středních zemědělských školách,
- výstavba mlékařských sběrných center,
- školení a osvětové kampaně pro místní zemědělce, či veterináře,
- vodohospodářské projekty,

- *rekonstrukce a výstavba budov, zázemí a kontrolních stanovišť pro afghánské bezpečnostní složky, či výstavba provinčního vězení.*“ (Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, s. 12 – 13)

V roce 2011 zde byl dokončen projekt rozšíření a vybavení lógarského provinčního soudu. Součástí pomoci směřované do Afghánistánu jsou také již zmiňované projekty rychlého dopadu. V roce 2011 zde byly realizovány tyto projekty rychlého dopadu (Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012):

- *„dodávky nejnnutnějšího materiálu místním zdravotnickým zařízením a rádiím,*
- *školení lógarských novinářů v kábulské pobočce Radia Svobodná Evropa/Rádio,*
- *čištění studen a vodních kanálů,*
- *dodávky palivového dříví školám a zdravotnickým zařízením před zimní sezonou,*
- *opravy škol řízených provinční pobočkou ministerstva školství apod.*“ (Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012)

V roce 2011 byla Českou republikou poskytnuta Afghánským studentům čtyři stipendia. A však využita byla dvě. V ČR tedy studovalo celkem 11 studentů (Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012).

5.4.2 Bosna a Hercegovina

Uskutečňování rozvojových projektů v této zemi v roce 2011 ztěžovala neschopnost země sestavit vládu. Toto je následkem války, díky které se mimo jiné, ze země odstěhovalo velké procento jejích obyvatel. Hlavním důvodem spolupráce je, předávání zkušeností České republiky spojených se vstupem do EU. Bosna a Hercegovina je země, která se chystá na vstup do Evropské unie.

Na rozvojovou pomoc do Bosny a Hercegoviny plynulo z ČR v roce 2011 3,58 milionu \$. Z těchto finančních prostředků bylo uskutečněno celkem 26 projektů, z toho bylo 16 bilaterálních a 10 malých lokálních.

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 – 2017 určila této zemi několik prioritních sektorů spolupráce. Na základě těchto sektorů bylo v roce 2011 vytvořeno, dále podporováno nebo ukončeno několik projektů například v sektorech energetiky nebo dopravy. Těmito projekty byly (Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012):

- „zřízení centrálního zásobování teplem z biomasy v obci Nemila,
- dodání náhradních dílů na tramvaje české výroby,
- zlepšení odpadového hospodářství v městských samosprávách Doboj a Maglaj,
- posílení a zefektivnění prevence a boje proti obchodování s lidmi na území Bosny a Hercegoviny,
- podpora multikulturní knihovny ve městě Gornji Varkuf,
- podpora projektu „Aid for Trade“ (gesce Ministerstva průmyslu a obchodu) - nakládání s odpady a projekt zaměřený na manipulaci se speciálními pevnými a biologicky rozložitelnými odpady.“ (Informace o zahraničí rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, s. 13 – 14)

V roce 2011 byl pro BaH vytvořen takzvaný Program rozvojové spolupráce s Bosnou a Hercegovinou 2011 – 2017, ve kterém jsou zohledněny potřeby této země a priority určené v KZRS (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2011b) V souvislosti s rozvojovou spoluprací byla také poskytnuta vládní stipendia. Ve sledovaném roce poskytovala ČR vládní stipendium 26 studentů (Informace o zahraničí rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012).

5.4.3 Etiopie

Etiopie je celosvětově považována za jednu z nejchudších zemí světa. Rozvojová spolupráce ČR se zaměřuje zejména na Region jižních národů, národností a lidu a do okolí hlavního města Addis Abeba. Kromě rozvojové spolupráce je ČR poskytovatelem také humanitární pomoci v Somálském regionu. Tato pomoc má pomoci při řešení dlouhodobé krize (Informace o zahraničí rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012).

Česká republika vytvořila pro Etiopii v roce 2012 Program rozvojové spolupráce s Etiopií na období 2012 – 2017 (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012e). V roce 2011 zde bylo uskutečněno celkem 21 projektů. Bilaterálních zde bylo 12, trilaterálních 4 a 5 malých lokálních projektů. Rozvojová pomoc poskytnutá Etiopii dosáhla v roce 2011 2,93 milionu dolarů. Projekty uskutečněnými v této oblasti v roce 2011 byly (Informace o zahraničí rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012):

- „zavádění moderních vyučovacích metod, při tomto projektu byl využíván *Manuál moderních vyučovacích metod*,
- rozšíření a zkvalitnění kurzů kožedělné výroby zaměřené především na malé podniky,
- zlepšení dostupnosti a kvality zdravotní péče v okrese Alaba v Regionu jižních národů, národností a lidu – zajištění vybavení některých oddělení komunitní nemocnice v Alabě,
- zefektivnění stávajícího systému správy vodních zdrojů v Alabě,
- sanitačně-hygienické a technické školení,
- vybudování udržitelného systému zdrojů pitné vody a rozvodné distribuční sítě pro obyvatele tří měst zóny Sidamy v Regionu jižních národů, národností a lidu,
- podpora zemědělského vzdělávání a poskytování kvalitních poradenských služeb místním drobným zemědělcům,
- *udržitelné hospodaření s půdními, lesními a vodními zdroji.*“ (Informace o zahraničí rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, s. 14 – 15)

Česká republika v roce 2011 také spolupracovala s Geologickou službou Etiopie. Tato spolupráce probíhá již delší dobu a je zaměřena zejména na rozvoj kapacit v oblasti inženýrské geologie a hydrogeologie a ve sledovaném roce byla doplněna o spolupráci při identifikaci a řízení geodynamických rizik.

V roce 2011 musela být zemi poskytnuta také humanitární pomoc. Ta měla pomoci při překování hladomoru v oblasti Afrického rohu a při podpoře pastevců v Somálském regionu. Tuto pomoc poskytovala Česká rozvojová agentura.

I zde byla poskytnuta vládní stipendia. Celkem jich bylo poskytnuto šest z toho čtyři v českém jazyce a dvě v anglickém jazyce. V současné době využívá vládní stipendium 22 studentů z Etiopie. (Informace o zahraničí rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012).

5.4.4 Moldavsko

I v Moldavsku se vytváření projektů odvíjí od informací uvedených v KZRS. Tyto projekty by měly pomoci při transformační spolupráci. Na tuto transformační spolupráci bylo zaměřeno několik projektů. Jako příklad takového projektu můžeme uvést projekt na podporu občanské společnosti a její spolupráce s místními správami.

Celkově bylo v roce 2011 poskytnuto na oficiální rozvojovou spolupráci 4,28 milionu dolarů. Z těchto peněz bylo financováno celkem 18 projektů, z nichž bylo 12 bilaterálních, 1 trilaterální a 5 malých lokálních.

Projekty uskutečněné, ukončené a dále vykonávané jsou vyjmenovány v následujícím (Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012):

- „podpora inkluzivního předškolního vzdělávání,
- podpora národní koncepce pro péči o opuštěné děti a na podporu rozvoje domácí pečovatelské služby,
- podpora moldavského zemědělství s návrhy na agrotechnická opatření při řešení problémů sucha a na podporu ekologického zemědělství,
- usilování o rozvoj neziskových organizací v Podněstří,
- podpora přenosu české zkušenosti v oblasti rozvoje podnikatelských dovedností i kapacit státní správy,
- podpora moldavské státní správy na poli reintegračních mechanismů,
- realizace aktivit Ministerstva financí ČR,
- v rámci projektu „Aid for Trade“ byl vytvořen projekt zacílený na malé a střední podnikání,
- poskytnutí invalidních vozíků pro osoby s poruchou mobility,
- přestavba dětského tábora v oblasti Stefan Voda,
- podpora rekonstrukce zařízení přívodu pitné vody a kanalizace.“ (Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, s. 16):

Česká republika dala k dispozici v roce 2011 celkem 13 stipendií, a to jak v anglickém tak v českém jazyce. V tomto roce studovalo díky České republice a jejím vládním stipendiím 42 studentů z Moldavska (Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012).

Pro jednodušší spolupráci v budoucnu byl v roce 2011 vytvořen speciální Program rozvojové spolupráce s Moldavskem na období 2011 – 2017. Tento program vychází z potřeb země a z priorit uvedených v KZRS. (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012f)

5.4.5 Mongolsko

Pomoc Mongolsku se soustředí do nejhudších oblastí dle sektorů definovaných KZRS. A v budoucnu bude při poskytování pomoci brán ohled na nově vytvořený Program rozvojové spolupráce s Mongolskem na období 2011 – 2017 (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012g).

Do teritoriální priority České republiky, Mongolska, plynulo v roce 2011 4,28 milionu dolarů. Z této finanční pomoci bylo financováno celkem 17 projektů. Přičemž 13 bylo projektů bilaterálních a 4 malé lokální. Malé lokální projekty byly realizovány v oblasti vzdělávání a zdravotnictví zastupitelským úřadem České republiky.

I v této zemi se vytváření různých projektů odvíjí od sektorových priorit určených KZRS. A samozřejmě i v této zemi není a nebyla KZRS jediným impulsem pro vytváření projektů rozvojové spolupráce. Rozvojové projekty, jejichž činnost započala před rokem 2011, byly dále podporovány nebo byly ukončeny tak, jak bylo naplánováno. V roce 2011 probíhaly v Mongolsku tyto projekty (Informace o zahraničí rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012):

- „rozvoj management vodních zdrojů v provincii Chovsgúl,
- rehabilitace nefunkčních vodních zdrojů pro zásobování města Ulánbátar pitnou vodou,
- vybudování nových zdrojů vody pro venkovské oblasti Zalugiin Gol a Ulaan Tolgi,
- zavedení automatického provozu systému úpravy vody,
- zlepšení standardů přesné frekvence a času, jakož i vytvoření standardů pro měření délky,
- podpora učňovského vzdělávání, reformy studijních středoškolských programů a zpracovatelských oborů,
- zlepšení dostupnosti zdravotní péče v odlehlých oblastech na venkově,
- podpora zvýšení kvality rostlinné produkce v Dornogobi a na re-introdukcii ohroženého druhu koně Převalského včetně zlepšení sociálních podmínek rodin strážců parku a obyvatel regionu,
- činnost systému identifikace hospodářských zvířat,
- odvoz kalů, kontaminovaných zemin a jejich bezpečné uskladnění – takzvaný Hargia projekt.“ (Informace o zahraničí rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, s. 17)

V roce 2011 bylo v Mongolsku poskytnuto 8 vládních stipendií. Všechna byla využita a v roce 2011 studovalo díky vládnímu stipendiu v ČR celkem 26 studentů z Mongolska. (Informace o zahraničí rozvojové spolupráci České republiky v roce 2011, 2012) Pro lepší spolupráci v budoucnu byl vytvořen Program rozvojové spolupráce s Mongolskem na období 2011 – 2017. (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2012g)

Zhodnocení poskytované rozvojové spolupráce prioritním zemím s programem spolupráce

Česká republika poskytla na rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc v zemích, které jsou jí určeny jako prioritní celkem 26,86 milionu dolarů. Nejvíce finančních prostředků bylo poskytnuto na ekonomickou pomoc v Afghánistánu, naopak nejméně bylo poskytnuto na ekonomickou pomoc v Etiopii. V Afghánistánu bylo také realizováno nejvíce rozvojových projektů. A však je otázkou, zdali by zde bylo uskutečněno takové množství projektů, kdyby s jejich prováděním nepomáhal PRT Lógar. Naopak nejméně projektů ekonomické pomoci bylo uskutečněno v Mongolsku. Samozřejmě nelze porovnávat jednotlivé země pouze podle počtu vytvořených projektů, každý může být jinak rozsáhlý, nebo zaměřený na jinou oblast. Nejlepším možným řešením jak hodnotit ekonomickou pomoc, je zaměřit se na vynaložené finance (Tabulka 5).

Ve vytvořených projektech uskutečněných v těchto zemích byly zastoupeny všechny sektorové priority, tak jak je určuje KZRS. Je zřejmé, že Česká republika se velmi angažuje v poskytování Ekonomické pomoci méně rozvinutým zemím. Je zde možné říci, že Česká republika si uvědomuje, jak je nutné poskytovat pomoc ostatním, jelikož v budoucnu může nastat situace, kdy bude potřebovat pomoci Česká republika.

Tabulka 5 Ekonomická pomoc poskytnutá jednotlivým prioritním zemím s programem spolupráce v letech 2010 a 2011 v milionech USD v běžných cenách

	2010	2011
Afghánistán	13,26	11,36
Bosna a Hercegovina	3,10	3,58
Etiopie	1,22	2,93
Moldavsko	3,97	4,28
Mongolsko	6,76	4,69

Zdroj: vlastní zpracování dle Organisation for Economic Co-operation and Development, 2013b

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo charakterizovat rozvojovou spolupráci poskytovanou Českou republikou a Evropskou unií. Po zjištění těchto informací bylo nutné zhodnotit účinnost a význam poskytované rozvojové spolupráce Českou republikou.

Mezi důležité informace uvedené v této bakalářské práci patří vysvětlení, jakými způsoby je možné dělit země světa. Jedná se o způsob dělení dle Indexu lidského rozvoje neboli HDI a nebo dle hrubého národního důchodu – HND. Při zjišťování informací o těchto ukazatelích bylo zajímavé, že u každého je při výpočtu považováno za důležité něco jiného. Při výpočtu HND je důležitý pouze celkový důchod dané země, ale u ukazatele HDI jsou zohledňována i jiná kritéria jako například dosažené vzdělání. Tím se můžeme dostat k tomu, že z pohledu jednoho ukazatele je na tom určitá země jinak než z pohledu druhého ukazatele.

Samozřejmostí při psaní této práce bylo ujasnění si, co znamená pojem rozvojová spolupráce a co pojem humanitární pomoc. Bylo také ukázáno, že na úrovni České republiky mohou tyto pojmy znamenat trochu něco jiného než na úrovni Evropské unie. Pro poskytování rozvojové spolupráce a humanitární pomoci byla Evropskou unií vytvořena samostatná politika. Ta má za úkol koordinovat rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc, jak Evropské unie a České republiky, tak i ostatních členských států Evropské unie navzájem.

Česká republika neposkytuje ekonomikou pomoc celému světu, ale Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010 – 2017 jí určuje pět prioritních zemí s programem spolupráce a 9 prioritních zemí bez programu spolupráce. Pro tuto práci byla sledována první skupina zemí, do které patří Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko a Mongolsko. Pro každou z těchto zemí byl, většinou na základě KZRS, vytvořený samostatný program spolupráce, který má blíže specifikovat, kde a jakým způsobem by se měla Česká republika v dané zemi angažovat. Celkově bylo v roce 2011 Českou republikou poskytnuto na ekonomickou pomoc 4 426,18 milionu Kč. Česká republika samozřejmě neposkytovala svou podporu pouze zemím určeným v KZRS, ale tyto stejně jako země bez programu spolupráce nebyly pro tuto bakalářskou práci klíčové.

KZRS vytyčila České republice „rozvojové cíle“ pouze do roku 2017. Je pravděpodobné, že po skončení platnosti tohoto dokumentu bude vytvořený jiný, dle kterého se bude postupovat v dalších letech. Dá se předpokládat, že oblast, do které plyne ekonomická pomoc ČR, se nerozšíří. Je možné, že seznam prioritních zemí s programem spolupráce se pro ČR nezmění, ale mohla by být zúžena druhá skupina zemí (prioritní země bez programu spolupráce). Nějaká forma pomoci rozvojovým zemím bude pravděpodobně existovat vždy. A je i dost pravděpodobné, že Česká republika se při poskytování pomoci bude angažovat.

7 Seznam tabulek

Tabulka 1 Postavení prioritních zemí s programem spolupráce ve světové ekonomice	23
Tabulka 2 Státní rozpočet na rok 2011 – plnění závazných ukazatelů státního rozpočtu – rozvojová pomoc – v tisících Kč	38
Tabulka 3 Státní rozpočet na rok 2011 – plnění závazných ukazatelů státního rozpočtu – humanitární pomoc – v tisících Kč	38
Tabulka 4 Objem rozvojové pomoci v tisících dolarů v běžných cenách	40
Tabulka 5 Ekonomická pomoc poskytnutá jednotlivým prioritním zemím s programem spolupráce v letech 2010 a 2011 v milionech USD v běžných cenách	48

8 Seznam použitých zkratk

AKT – Afrika, Karibské státy a Tichomoří
BaH – Bosna a Hercegovina
ČR – Česká republika
DAC – Development Assistance Committe
EBDR – European Bank for Recontruction and Development
EDF – European Development Fund
EIB – European Investment Bank
EU – Evropská unie
FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations
GDH – Good Humanitarian Donorship
GEF – Global Environment Facility
GNI – Gross national income
HDI – Human Development Index
HDP – Hrubý národní důchod
HDR – Human Development Report
HND – Hrubý národní důchod
IAEA – International Atomic Energy Agency
IDA – International Development Association
ILO – International Labour Organization
KZRS – Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky 2010 – 2017
MZV – Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
ODA – Official Development Assistance
OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development
OSN – Organizace spojených národů
PRT – Provinční rekonstrukční tým
UNDP – United Nations Development Programme
UNEP – United Nations Environment Programme
UNESCO – United Nations Educational, Scientifical and Cultural Organization
UNFPA – United Nations Population Fund
UNICEF – United Nations Childern’s Fund
UNIDO – United Nations Industrial Development Organization

UNV – United Nations Volunteers

WFP – United Nations World Food Programme

WHO – World Health Organization

WTO – World Trade Organization

9 Seznam použité literatury

Publikace

LACINA, Lubor a kol. *Učebnice evropské integrace*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. 468 s. ISBN 978-80-87474-31-0.

Elektronické zdroje

About ECHO - Presentation. *European Commission* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/about/presentation_en.htm

Afghanistan | Data. *World Bank Group* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/country/afghanistan>

Afgánistán. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2011 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/afghanistan/index.html

Bosna a Hercegovina. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bosna_a_hercegovina/index.html

Bosnia and Herzegovina | Data. *World Bank Group* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/country/bosnia-and-herzegovina>

Ekonomická charakteristika Bosny a Hercegoviny. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bosna_a_hercegovina/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

Ekonomická charakteristika Etiopie. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/etiopie/ekonomika/index.html

Ekonomická charakteristika Moldavska. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/moldavsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

Evropský konsensus o rozvoji. *Europa.eu - Oficiální internetové stránky Evropské unie* [online]. 2007 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r12544_cs.htm

Ethiopia | Data. *World Bank Group* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/country/ethiopia>

Etiopie. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/etiopie/index.html

Etiopie. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/etiopie/index.html

European Development Fund (EDF). *European Commission* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/edf_en.htm

Finanční perspektiva 2007-2013. *Euroskop.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/55/16798-6_financni_ramec_2007_2013.pdf

GNI per capita, Atlas method (current US\$) | Data | Table. *World Bank Group* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GNP.PCAP.CD>

How we Classify Countries | Data. *World Bank Group* [online]. 2013 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/about/country-classifications>

Interaktivní exportní profil země: Bosna a Hercegovina. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/interaktivni-exportni-profil-zeme-bosna-a-hercegovina-21624.html#!>

Indices Data | Human Development Index. *Human Development Reports (HDR) – United Nations Development Programme (UNDP)* [online]. 2013 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>

Informace o zahraniční rozvojové spolupráci ČR a statistický přehled OECD-DAC za rok 2011. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/vyrocní_prehledy/informace_o_zahranicni_rozvojove_2.html

IS IT ODA?. *Organisation for Economic Co-operation and Development* [online]. 2008 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/stats/34086975.pdf>

Jak funguje Evropská unie. *Europa.eu - Oficiální internetové stránky Evropské unie* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/index_cs.htm

Koncepce ZRS CR 2010 - 2017. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2012-08-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/koncepce_zrs_cr_2010_2017.html

Millennium Development Goals. *United Nations Development Programme* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.undp.org/content/undp/en/home/mdgoverview/>

Moldavsko. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/moldavsko/index.html

Moldavsko. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/moldavsko/index.html

Mongolia | Data. *World Bank Group* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/country/mongolia>

Mongolsko - Mongolsko. *Člověk v tísni* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/mongolsko>

Mongolsko: Ekonomická charakteristika země. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mongolsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-18678.htm>

Mongolsko. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asiemongolsko/index.html

Mongolsko. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/mongolsko/index.html

Nástroj pro humanitární pomoc. *Europa.eu - Oficiální internetové stránky Evropské unie* [online]. 2010 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: [http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/r10001_cs.htm#AMENDING ACT](http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/r10001_cs.htm#AMENDING_ACT)

Mezinárodní asociace pro rozvoj (IDA). *OSN Praha* [online]. 2005 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?sub=168>

Politiky EU. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/legislativa-pravo/politiky-eu.html>

Program rozvojové spolupráce s Bosnou a Hercegovinou 2011-17. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2011 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/bosna_a_hercegovina/program_rozvojove_spoluprace_s_bosnou_a.html

Program rozvojové spolupráce s Etiopií na období 2012-2017. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/etiopie/program_rozvojove_spoluprace_s_etiopi.html

Program rozvojové spolupráce s Moldavskem na období 2011-17. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/moldavsko/program_rozvojove_spoluprace_s.html

Program rozvojové spolupráce s Mongolskem na období 2011-17. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/mongolsko/program_rozvojove_spoluprace_s.html

PRT Lógar - Islámská republika Afghánistán. *RT Lógar - Provinční rekonstrukční tým České republiky Logar, Afghanistan* [online]. 2008 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/o_afghanistanu/index_1.html

PRT Lógar - Koncept PRT. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2008 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://afghanistan.mzv.cz/prtlogar/cz/prtlogar/index_3.html

Reports (1990-2013) | Global Reports | HDR 2011 | Download. *Human Development Reports (HDR) – United Nations Development Programme (UNDP)* [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2011/download/>

Rozvojová politika. *Euroskop.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8918/sekce/rozvojova-politika/>

Rozvojové cíle tisíciletí MDGs. *ForS* [online]. 2012 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.fors.cz/rozvojova-spoluprace/evropska-politika/rozvojove-cile-tisicileti-mdgs/#.UXaT_j7yrJL

Rozvojové vzdělávání. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2011 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/podpora_zrs/index.html

Státní závěrečný účet. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2011_H_tab2.pdf

Schválení Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013-17. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/schvaleni_strategie_mnohostranne.html

Strategie poskytování vládních rozvojových stipendií 2013 - 2018. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/stipendia/strategie_poskytovani_vladnich.html

The United Nations at a Glance. *Welcome to the United Nations* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/aboutun/index.shtml>

Total flows by donor (ODA+OOF+Private) [DAC1]. *Organisation for Economic Co-operation and Development* [online]. 2013 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=TABLE1#>

UNICEF – Afghanistan. *UNICEF* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.unicef.org/infobycountry/afghanistan_background.html

Úřední věstník Evropské unie C 46 - EVROPSKÝ KONSENSUS O ROZVOJI. *EUR-Lex* [online]. 2006 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:046:0001:0019:CS:PD>

Úřední věstník Evropské unie C 306 - LISABONSKÁ SMLOUVA. *EUR-Lex* [online]. 2007 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:0001:0010:CS:PDF>

Úřední věstník Evropské unie C 326 - SMLOUVA O FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE (KONSOLIDOVANÉ ZNĚNÍ). *EUR-Lex* — Access to European Union law —

choose your language [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:0047:0200:CS:PDF>

Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2010 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rozvojova-spoluprace-cr-zakon-projekty-1288.html>

Zahraníční pomoc Evropské unie. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zahranicni-pomoc-eu-finance-system-7212.html#!&chapter=10>

Zahraníční pomoc Evropské unie. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zahranicni-pomoc-eu-finance-system-7212.html#!&chapter=3>

Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2010 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/zakon_o_zahranicni_razvojove_spolupraci.html

Abstrakt

HÁLKOVÁ, Katarína. *Ekonomická pomoc České republiky a Evropské unie rozvojovým zemím*. Bakalářská práce. Cheb: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 58 s., 2013

Klíčová slova:

Česká republika, Evropská unie, humanitární pomoc, rozvojová spolupráce,

Cílem této bakalářské práce bylo charakterizovat ekonomickou pomoc České republiky a Evropské unie rozvojovým zemím. Jsou zde charakterizovány pojmy rozvojová spolupráce a humanitární pomoc.

Při řešení problému s rozvojovými zeměmi je důležité si ujasnit, která země je rozvojové a která není. Z tohoto důvodu bylo vysvětleno možné dělení zemí světa a bylo řečeno, kdo toto dělení používá.

Ekonomickou pomoc poskytuje Česká republika samostatně jako člen některých organizací a také jako člen Evropské unie. Zde se účastní politiky rozvojové spolupráce.

České republice bylo v Koncepti zahraniční rozvojové spolupráce 2010 - 2017 přiděleno pět prioritních zemí s programem spolupráce. Pro tyto země byly vládou vytvořeny samostatné programy spolupráce. Dále bylo v této bakalářské práci řečeno, kolik finančních prostředků bylo vloženo do ekonomické pomoci. Také je zde ujasněno jaká legislativní či jiná nařízení upravují rozvojovou spolupráci České republiky a Evropské unie.

Pomoc České republiky rozvojovým zemím bude pokračovat i nadále. Alespoň do roku 2017.

Abstract

HÁLKOVÁ, Katarína. *Economic aid from the Czech Republic and European Union to the developing countries*. Bachelor thesis. Cheb: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 58 p., 2013

Key words:

Czech Republic, European Union, humanitarian aid, development cooperation,

The aim of my bachelor's thesis is characterize Economic aid from the Czech Republic and European Union to the developing countries. There are characterized the concepts Developing cooperation and Humanitarian Aid.

By solution the problem with developing countries is important say, which country's are development and which are not. For this reason, it was explained to divide countries and was told who uses this division.

Economic assistance is provided Czech Republic separately as a member of some organizations and well as member of the European Union. Here participate Czech Republic policy of development cooperation.

Czech Republic was in the Concept to the foreign development cooperation 2010 – 2017 allocated five priority countries with cooperation program. For these countries hat government created a separate cooperation programs. Next was in this work specifically, how much money flow to the economic aid. There is also clarified that legislative or other regulations governing development cooperation Czech Republic and European Union.

Help of the Czech Republic developing countries will continue. At least until 2017.